

Blokáda dámy

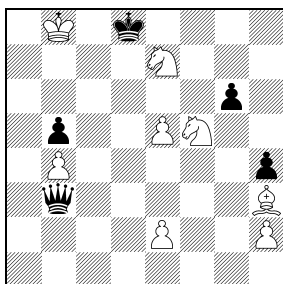
V boji proti presile dámy je zaujímavou témou obmedzenie pohybu tejto najsilnejšej figúry na šachovnici. Takéto koncovky tým dostávajú nevšedný charakter, keď figúry slabšej strany musia plniť viac funkcií: na jednej strane strážiť polia úniku dámy a na druhej majú aj útočné povinnosti. V mojej knižnici som vyhľadal do 70 štúdií na túto tému, takže odhadujem, že ich počet vo svete bude v súčasnosti trojciferný. Ako najstaršiu prácu s obmedzením pohybu dámy som zatiaľ našiel dielo známeho štúdiára B. Horwitza ešte z predminulého storočia: Chess Studies and Endgame, 1884, Ke7, Sa2, Sa3, Pa4, b5, c6 (6) – Kc8, Da8, Pa5, b6, c7 (5), biely vyhrá?: 1.Sf7 Da7 (1...Kb8 2.Kd7 Ka7 3.Se8 Db8 4.Sb2 +-). 2.Sb2 Da8 3.Se5 Da7 4.Se6+ Kb8 5.Kd7 Da8 6.Sxc7+ Ka7 7.Sd8 Db8 8.c7 Db7 9.Kd6 Df3 10.c8j+ Kb8 11.Sc7+ Kb7 12.Sd5+ ale žiaľ teraz príde nezamýšľané 12...Kxc8! 13.Sxf3 pat. Vie niekto o staršom a korektnom spracovaní námetu?

Najusilovnejšie sa blokáde dámy venoval pravdepodobne F. Bondarenko, od ktorého som našiel vyše 30 prác, pričom ku niektorým schémam sa vrátil aj viackrát. Touto ideou nepohrdol ani nekorunovaný kráľ svetovej štúdie G. Kasparjan. Z československých autorov som našiel práce M. Maryška, M. Soukupa a J. Šilhána. Moje prvé pokusy zmocniť sa tohto námetu boli publikované v Pravde a už zaniknutom martinskom Mat-pate, ale predminulý rok aj v tomto časopise.

Práve prebieha tematický zápas medzi Slovenskom a Ukrajinou v 4 oddeleniach, pričom v oddelení štúdií je témou práve zablokovaná dáma (za našu stranu súťažá L. Salai jr., L. Kekely, B. Sivák a L. Širáň).

M. Soukup

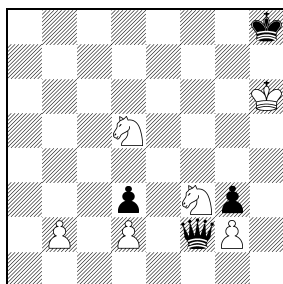
MT Kotrč-Cumpe 1943, 2. c.

77 biely vyhrá 8+5

Ľ. Kekely

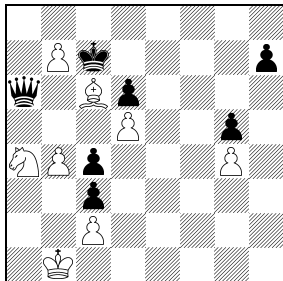
originál

78 biely vyhrá 6+4

F. Bondarenko

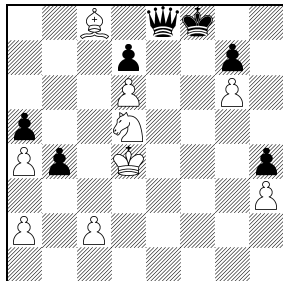
Šachmaty 1968, 4. cena

79 biely vyhrá 8+7

F. Bondarenko

Ukrajina 1952, 1. cena

80 biely vyhrá 9+7

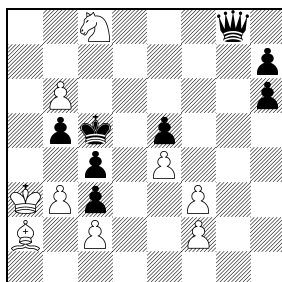
Podme sa teraz spolu pozrieť na niektoré možnosti spacifikovania dámy: Už spomínaný M. Soukup dosiahol blokádu pomocou 2 jazdcov, č. 77, 1.Jc6+ Kd7 2.e6+! Dxe6 3.Je3! Dxb3 4.Je5+ Kd6 5.Jg4 blokáda. 5...Kc6 6.Ka7 g5 7.Ka6 Kc7 8.Kxb5 Kb7 9.Kc5 Kc7 10.b5 Kb7 11.b6 Kb8 12.Kc6 Kc8 13.b7+ Kb8 14.Kb6 tempo a vyhrá. Pokúsil som sa námet vyjadriť ekonomickejšie, aj keď za cenu straty predohry s prilákaním dámy do pasce, originál č. 78.

Pôsobivo spracoval blokádu dámy autor štúdie 79 – biely kráľ urobí dvakrát trojuholník a tým tempuje čiernu dámu a postupne ju zatlačí do väzenia, 1.b5 Da5 2.b6+ Kb8 3.Ka1!! (3.Ka2? Db4 4.Ka1 Da3+ 5.Kb1 h6 →) 3...Db4 4.Ka2 Da5 5.Ka3 Da6 6.Kb4 tempo. 6...h6. A naspäť 7.Ka3! Da5 8.Ka2 Db4 9.Ka1 Da3+ 10.Kb1 Db4+ 11.Ka2 Da5 12.Ka3 Da6 13.Kb4 tempo a vyhrá.

Nádherný logický manéver, ktorý na prvý pohľad nie je vôbec viditeľný, skrýva v sebe nasledujúca práca č. 80. V prípravnom pláne musí biely kráľ načas prevziať úlohu bieleho strelca a pokryť polia úniku dámy. Uvoľnený streliec svojím tempovým manévrom vyčistí dráhu bielemu c-pešiakovi, ktorý už môže pokryť pole úniku dámy – b6. Nasleduje návrat strelca na východiskové pole. Biely kráľ je konečne voľný a už mu nič nebráni v uskutočnení hlavného plánu – uvoľnení cesty h-pešiakovi. Vítazstvo ducha nad materiou! – 1.Je7 Dd8 2.Kc5. Pole b6 musí byť pokryté! 2...Ke8 3.Kb5 Kf8 4.Ka6 Ke8 5.Ka7. Streliec je voľný. 5...Kf8 6.Sb7 Ke8 7.Sd5 Kf8 8.Sf7 tempo. 8...b3 9.Sxb3. Pešiak na c stĺpci môže ťahať. 9... Ke8 10.Sc4 Kf8 11.Sa6 Ke8 12.Sc8 Kf8 13.c4 Ke8 14.c5. Pole b6 je pokryté, biely kráľ je voľný. Príprava skončila, je možné plniť hlavný cieľ. 14...Kf8 15.Ka6 Ke8 16.Kb5 Kf8 17.Kc4 Ke8 18.Kd4 Kf8 19.Ke4 Ke8 20.Kf4 Kf8 21.Kg4 Ke8 22.Kxh4 a vyhrá postupom pešiaka h. V štúdiu sú aj duály v 6., 10., 12., 18. – 21. ťahu, ale nepovažujem ich za závažné.

F. Bondarenko

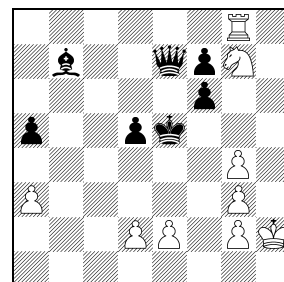
Thèmes – 64 1960, cena

81 biely vyhrá 9+8

V. Bron

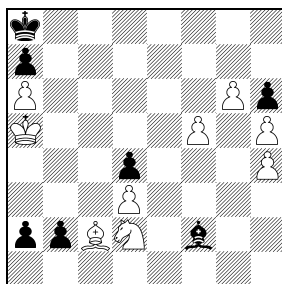
Vserossijskij 1950, 2. č. u.

82 biely vyhrá? 9+5

V. Smyslov

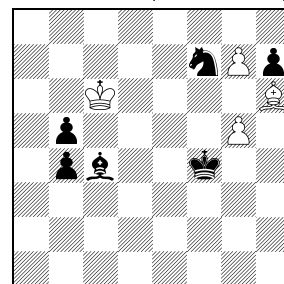
„64“ 1936

83 biely vyhrá 9+7

F. Bondarenko

Problem 1962 (oprava Kekely)

84 biely remizuje 4+6

V širšom ponímaní je možné považovať za obmedzenie pohybu dámy aj pozície, v ktorých aj keď má relatívne dosť priestoru, je viazaná ku kontrole poľa premeny súperovho pešiaka. Inou možnosťou je nasledujúca logická kombinácia na zrušenie väzby, č. 81, 1.b4+ Kd4 2.Ja7 Da8 3.Sb1 (3.Sb3? cxb3 4.Kxb3 De8 5.b7 De6+ 6.Ka3 Da6+ 7.Kb3 Da4 mat) 3...h5 4.Ka2 h4 5.Ka1 h3 6.Sa2 Dxa7 (6...De8 7.b7 h2 8.b8D h1D+ 9.Sb1+-) 7.bxa7 h2 8.a8D h1D+ 9.Sb1 a vyhrá.

Velmi rafinovane sa podarilo obmedziť pohyb dámy autorovi výhrovky č. 82. Obe strany balansujú na okraji priepasti. Nevšedná je opozícia veže a dámy, sú nekryté a navzájom napadnuté, ale kvôli patu resp. „vidličke“ jazdca sú nedotknuteľné. Naviac dáma musí prerušiť veži cestu k šachu (matu) na pole e7. Biely kráľ urobí trojuholník a získané tempo využije na úkryt na f2 pred patuchtivou dámu. Tým umožní veži záverečný akord, po ktorom sa už dáme nedostane vzdychu. 1.d4+ (1.Ve8? Dxe8 2.Jxe8 Sc6! 3.Jg7 Kd4!) 1...Ke4 2.Jf5 Dd7! 3.Vb8! a4! 4.Vxb7 Dc7! 5.Kh3! (5.Vb4? Db8! 6.Kg1 Dxb4! 7.axb4 a3, 5.Kg1? Dc1+ 6.Kf2 Df1+ 7.Kxf1 pat) 5...Dd7! 6.Kh4! Dc7 7.Kh5 Dd7 8.Kh6 Dc7 9.Kg7 Dd7 10.Kh7 Dc7 11.Kh6 Dd7 (pozri komentár na konci riešenia) 12.Kh5! Dc7 13.Kh4 Dd7 14.Kh3 Dc7 15.Kh2 Dd7 16.Kg1! Dc7 17.Kf2! Kráľ je v bezpečí, veža môže úradovať. 17...Dd7 18.Vb8! Dd8! 19.Vc8 Dxc8 20.Jd6+ a vyhrá. Autorovi, rozhodcovi a ďalším však uniklo, že štúdia je po 11...Dc1+! neriešiteľná. Pokúsi sa niekto o opravu?

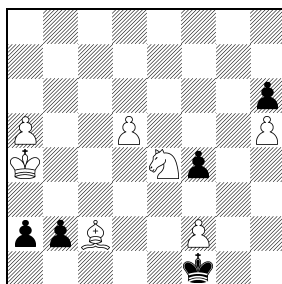
Na záver si ukážeme možnosti rozvoja témy. Exmajster sveta V. Smyslov do štúdie č. 83 zakomponoval slabú premenu vynútenú patovou obranou s blokovanou dámu. 1.Sb1 a1D+ 2.Kb5 Sg3 3.g7 Sb8! 4.g8S! (4.g8D? Da4+ =) 4...Sf4 5.Sga2 Sxd2 6.f6! Sf4 7.f7 Sd6 8.Kc6 Sf8 9.Kc7 a vyhrá. Neskôr spracoval námet F. Bondarenko s obrátenými farbami, pričom tu je pat už neodvratný, č. 84, 1.g6+ Jxh6 2.gxh7 Sg8 3.h8D Kg5 4.Kc5! b3 5.Kb4 b2 6.Ka3 b1D 7.Dxh6+ Kxh6 pat. Keď v pôvodnej pozícii stál čierny streliec na a2, našiel som ešte kratšie vedľajšie riešenie. 1.g8D! Je5+ 2.Kxb5 Sxg8 3.g6+ Kf5 4.gxh7 Sxh7 5.Kxb4 remiza. Oprášil som ideu č. 83 a výsledkom je originál č. 85. Ďalšie originály s blokovanou dámu budú postupne vychádzať v bulletinu Umenie 64.

Ing. Ľuboš Kekely, Dubová 27, 010 01 Žilina
e-mail: kekely@aquachemia.gruppbonazzi.com

Riešiteľská súťaž

Ľ. Kekely

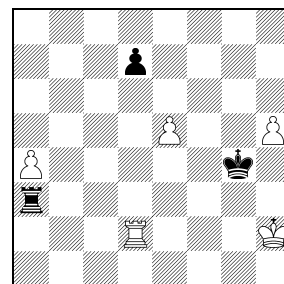
originál

85 biely vyhrá 7+5

J. Poláček

originál

86 biely vyhrá 5+3

V č. 86 biely prekvapivým úvodníkom dosiahne výmeny veží. Riešenie posielajte do 31.1.2002 (nezabudnite na č. 78)!